BIERNIK RZECZOWNIKÓW MĘSKICH

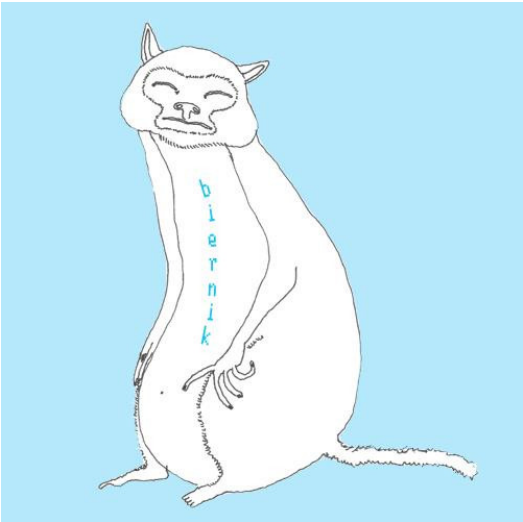

il. Marcelina Jarnuszkiewicz

Rzeczowniki odmieniające się wg dek. rzeczownikowej męskiej mają B=M lub B=D. W liczbie pojedynczej BIERNIK JEST RÓWNY DOPEŁNIACZOWI, gdy odmieniany wyraz jest rzeczownikiem rodz. męskiego, zakończonym na spółgłoskę, a oprócz tego należy do jednej z podanych grup znaczeniowych: 1) jest rzeczownikiem osobowym lub rzeczownikiem żywotnym – w tym wypadku reguła działa bezwyjątkowo: zobaczyć konduktora, spotkać senatora, widzieć nauczyciela, głaskać kota, złapać pstrąga, tropić nosorożca, dojrzeć słowika, usłyszeć szpaka; 2) jest określeniem ciała osoby zmarłej albo określeniem istoty nadprzyrodzonej, fantastycznej, bajkowej czy mitologicznej, np. zobaczyć nieboszczyka, trupa, umrzyka, topielca, wisielca; narysować upiora, wampira, ducha, krasnoludka, skrzata, hobbita; widzieć anioła, diabła; 3) jest określeniem tańca, np. tańczyć poloneza, walca, fokstrota, slow-foxa, jive'a (uwaga! piszemy i mówimy: tańczyć breakdance'a lub tańczyć breakdance, dlatego że rzecz. breakdance może być zarówno odmieniany, jak i pozostawiony bez odmiany); 4) jest określeniem gry, np. grać w badmintona, w tenisa, w ping-ponga, w hokeja; grać w brydża, w remika, w preferansa, w chińczyka, w berka, w zbijaka (uwaga! w przypadku niektórych nazw gier sportowych B. może być równy M., ale dotyczy to sytuacji, gdy rzeczownik nie łączy się z czas. grać, np. uprawiać tenis, oglądać hokej); 5) jest określeniem figury szachowej lub kart, np. wyjść w asa; wziąć skoczka, króla, waleta (pionek może mieć B=D lub B=M, np. stracić jednego pionka / stracić jeden pionek); 6) należy do klasy nazw wyrobów fabrycznych, np. oglądać mercedesa; kupić wymarzonego harleya; wstawić elektroluxa do łazienki, a boscha do kuchni (ale elektroluks w zn. pot. 'odkurzacz' ma B=M i pisany jest przez 'ks': wziąć elektroluks i odkurzyć całą podłogę); 7) należy do klasy nazw grzybów (np. znalazłam podgrzybka, borowika, prawdziwka, maślaka); 8) należy do klasy nazw owoców lub warzyw, np. wziąć sobie pomidora, porwać ogórka ze stołu, ugotować kalafiora, zjeść całego ananasa i banana). UWAGA! Taki biernik mają też nazwy niektórych potraw, np. zjeść kurczaka, gołąbka, kotleta, sznycla, hamburgera lub schaboszczaka, pstrąga, karpia, śledzia, rolmopsa. Biernik nazw potraw, a także owoców i warzyw wykazuje zróżnicowanie stylistyczne: w polszczyźnie potocznej biernik rzecz. męskich tej grupy znaczeniowej jest zazwyczaj równy dopełniaczowi (np. Jestem taki głodny, że mogę zjeść i kotleta, i sznycla, i schaboszczaka na raz!), a polszczyźnie starannej B=M (np. Proszę o sznycel po wiedeńsku, a dla córki – kotlet drobiowy). Ten sam wyraz może zatem mieć zarówno B=D, jak i B=M, np. zjadł kotleta / kotlet, ugotował kalafiora / kalafior, kupił ananasa / ananas – w zależności od sytuacji, w której jest używany. WSZELKIE INNE GRUPY ZNACZENIOWE RZECZOWNIKÓW MĘSKICH MAJĄ ZAZWYCZAJ B=M.